

Eierskapsmelding vedtatt i Skien bystyre 16.06.2022

1. Innledning

Kommunene skal i henhold til kommuneloven § 26-1 en gang hver valgperiode utarbeide en eierskapsmelding som vedtas av kommunens høyeste organ. I Skien kommune er det bystyret.

Eierskapsmeldingen skal inneholde:

- kommunens prinsipper for eierstyring
- kommunens formål med sine eierinteresser i de enkelte virksomheter
- oversikt over selskaper, foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser i

2. Formål med eierskapsmelding

Eierskapsmeldingen gjelder for alle virksomheter som kommunen har eierskap i.

Det vil si aksjeselskap(AS), interkommunale selskap(IKS), interkommunale samarbeid (kommuneloven kapittel 17,18,19), kommunale foretak(KF), stiftelser, vertskommunesamarbeid kommuneloven kapittel 20, og samvirkeforetak(SA) (heretter samlebetegnelse «virksomheter»).

Vedlegg 1

Eierskapsmeldingen skal være et verktøy for å synliggjøre kommunen som en tydelig og forutsigbar eier.

Eierskapsmeldingen skal gi de folkevalgte en oversikt og bevissthet rundt kommunens eierrolle slik at man sikrer god demokratisk kontroll over eierinteressene.

Eierskapsmeldingen skal gi føringer på hvordan kommunen skal og kan utøve sitt eierskap. Det vil si at eierskapsmeldingen skal vise hva bystyret ønsker skal være gjeldende i forvaltningen av sine eierposisjoner, og synliggjøre hvorfor Skien kommune velger type eierskap (AS, IKS, eller lignende), og hvorfor man eventuelt går inn i samarbeid eller eierskap med andre, kapittel 3.

Eierskapsmeldingen skal vise hvilke krav som forventes av alle aktørene knyttet til de virksomheter kommunen eier helt eller delvis, kapittel 4.

Eierskapsmeldingen skal avklare rolleforståelse mellom politisk nivå, administrasjon og de enkelte virksomheter, kapittel 5.

Eierskapsmeldingen skal synliggjøre hvordan kontroll, rapportering og oppfølging kan/skal gjennomføres, kapittel 6.

3. Prinsipper for eierstyring

3.1 Prinsipper for valg av organisasjonsform

Bystyrets valg av organisasjonsform skal tilpasses formål og behov. Valg av virksomhetsform skal ta utgangspunkt i om virksomheten skal

- yte tjenester
- være utvikler
- utføre myndighetsutøvelse

Utskillelse av virksomheter til selvstendige rettssubjekt og foretak innebærer at den politiske styringslinjen endrer karakter. Den tradisjonelle forvaltningsstyringen hvor bystyret har direkte innflytelse, erstattes av eierstyring hvor bystyrets innflytelse endres, og styringen skjer via formelle eierorganer i det enkelte selskap. Der kommunal oppgaveløsning flyttes ut i virksomheter overføres også den faglige kompetansen, eksempelvis Renovasjon i Grenland, Grenland brann- og redning og lignende.

Det ligger til bystyret å vurdere om behovet er tradisjonell etatsorganisering, eller om det er ønskelig å plassere oppgavene i andre virksomheter. Slike avgjørelser skal baseres på en grundig analyse av hva Skien kommune ønsker å oppnå ved å opprette virksomheter som alternativ til tradisjonell etatsorganisering.

Valg av virksomhetsform skal være motivert av behov for effektiv organisering og ressursforvaltning.

Avveininger av virksomhetsform er følgende forhold:

- behovet av myndighetsutøvelse og politisk styring og kontroll
- behov for å delta med flere eiere
- lokale formål
- konkurranseforhold
- økonomisk risiko

Valg av virksomhet skal være motivert av et aktiv samfunnsansvar, herunder FNs bærekraftsmål.

Interkommunalt politisk råd

- Grenlandssamarbeidet

Interkommunalt samarbeid – kontorkommune Skien

- Alarmsentralen
- Brannberedskap, brannforebyggende virksomhet, feie- og tilsynstjenester
- Skogbrannberedskap i Telemark
- ITG
- Skien interkommunale legevakt
- Øyeblikkelig hjelp sengepost
- Overgrepsmottaket i Telemark
- SAMBA
- Grenlands friluftsråd
- Felles verksted

Stiftelser

- Stiftelsen Sauherad Samtun
- Skien kommunale pensjonskasse
- Telemark museum

Økende grad av selvstendighet

Kommunalt foretak

- Skien Fritidspark

Interkommunalt samarbeid – andre kontorkommuner

- Knardalsstrand Renseanlegg
- Miljørettet helsevern i Grenland
- Lokal luftkvalitet i Grenland
- Tolketjenesten i Grenland
- Tilsynskontoret for byggesaker i Grenland
- Telemarkskanalen regionalpark
- Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA-Telemark)

Interkommunale selskaper (IKS)

- Grenland Havn IKS
- Vestfold og Telemark revisjon IKS
- Gea Norvegica Geopark IKS
- Renovasjon i Grenland IKS (RIG)
- Vekst i Grenland IKS
- Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKS
- Sør Øst 110 IKS

Aksjeselskaper

- Telemark og Vestfold Regionteater AS
- Ibsenhuset AS
- GREP Grenland AS
- Skien Næringsfond AS
- Skien Tomteselskap AS
- Skagerak Energi AS
- Kontorbygg AS
- Filmparken AS
- Skien Dalen Skipsselskap AS
- Bygarasjen AS
- Greve Biogass AS
- Mersmak i Skien AS
- Bjorstaddalen avfallsanlegg AS
- E 134 Haukelivegen AS
- Visit Telemark AS
- Rehabiliteringssenteret AIR AS

3.2 Eierstrategi

Selskapets eierstrategi skal vedtas av bystyret og synliggjøre eiers mål med eierskapet.

Eierstrategiene synliggjør de langsiktige mål som eier har til sitt eierskap. Den skal danne utgangspunkt for en god styringsdialog, og vise mål og ønsket retning for selskapet. I eierstrategien kan det fremkomme hvordan eier skal holdes orientert, hva som er forventet avkastning på kort og lang sikt, utbyttepolitikk, avhengig av virksomhetens konstitusjon. Dersom eierskapet har flere, eller andre formål enn det rent forretningsmessige, må disse resultatmålene være definert og synliggjort.

3.3 Det skal være åpenhet om kommunens eierskap

Eierskapsmeldingen er et virkemiddel for å sørge for åpenhet, og skal beskrive hva kommunen eier, hvorfor kommunen eier, og på hvilket grunnlag man har valgt eierform, hva som er formålet med, og hvordan kommunen utøver eierskapet.

Kommunalt eierskap skal ikke medføre andre konkurransevilkår, verken fordeler, eller ulemper, sammenlignet med eierskap uten offentlig eierskap.

3.4 Kommunens eierstyring skal skje gjennom virksomhetenes eierorgan

Skien kommune skal være en forutsigbar eier og ha avklarte roller mellom eier og virksomhet. Kommunen skal fremme sitt eierskap gjennom virksomhetens **eierorgan**. For selvstendige rettssubjekt vil det si **generalforsamling** i AS, **representantskap** i Interkommunale selskap(IKS), **bystyret** i kommunale foretak(KF).

Bystyret utøver sin **eierstyring** ved å definere selskapets formål gjennom vedtekter eller selskapsavtale, og gjennom generalforsamling eller representantskap. Bystyret målsetningen med eierskapet synliggjøres gjennom vedtatt **eierstrategi**.

Illustrasjon av eierstyring:

KF	IKS	AS	Stiftelse
Vedtekter	Selskapsavtalen Vedtekter	Aksjonæravtalen Vedtekter	Stiftelsesdokumenter Vedtekter
Oppnevning av styre	Oppnevning av representantskap	Oppnevning av generalforsamling	Evt. oppnevning av styret hvis dette følger vedtektene
	Instruks til egne representantskaps-medlemmer	Instruks til egne generalforsamlings-medlemmer om hvordan de skal opptre	
Godkjenning av økonomiplan, budsjett og regnskap	Eierstrategi for selskapet vedtatt av kommunestyret	Kommunens strategi for deltakelse i aksjeselskap	

Selskapsstyring gjelder styring av selve virksomheten og hører under **styret** og **daglige leder**.

Oppgaven til virksomhetens styre og administrasjon er å planlegge, forvalte og å drive innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eier. Daglig leder og styret er på denne måten ansvarlig for den daglige driften av virksomheten uten direkte inngripen fra eierne. Styret er ansvarlig for å realisere de mål som eier trekker opp.

3.5 Eiers valg av representasjon

Eiers valg av styrer/representantskapets sammensetning skal sikre at styrer er valgt utfra kompetanse, kapasitet, mangfold, og kjønnsbalanse.

Sammensetningen skal være tilpasset virksomhetens behov både med hensyn til antall og kompetanse. Dette innebærer at styremedlemmene må ha nødvendig kompetanse og kapasitet til å kunne realisere eiers målsetninger. Utvelgelsen skal besluttes utfra styrets samlede kompetanse innenfor bransjekunnskap, økonomi, juss og samfunnsoppdrag. For å sikre kontinuitet og kompetanse, skal det velges numeriske varamedlemmer til styrer.

Eier skal gjøre bruk av valgkomite.

3.6 Habilitet

For å unngå rolleblanding og dobbeltroller, bør verken ordfører, varaordfører eller kommunedirektør sitte i styrer. Som hovedregel bør ikke styremedlemmene i morselskap sitte som styremedlem i datterselskap. Hensynet til dobbeltroller tilsier også at sittende styremedlemmer ikke bør påta seg særskilte oppgaver for selskapet/foretaket i tillegg til styrevervet.

Ordfører er kommunens rettslige representant, og varaordfører vil være det samme i ordførers fravær. Ordførers viktigste funksjon er i bystyret som er eierorgan i selskaper. Ordfører er kommunens representant i generalforsamling og bør derfor ikke ha styreverv der kommunen er eier eller medeier. Unntak skal begrunnes.

Valgkomiteen skal i forbindelse med sitt arbeid med forslag til representanter, vurdere mulige virkningen for eierorganet og eierorganets legitimitet.

3.7 Godtgjøring til styrer og daglig leder

Det er eierorganet som fastsetter styrehonorar. Styrets godtgjørelse bør være på et moderat nivå, men likevel rimelig i forhold til styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og arbeidets kompleksitet. Det er styret som vedtar daglig leders lønn, men slik at det vises moderasjon.

I andre selskaper med Skien kommune som deleier må eierne finne et omforent nivå på honorarer til styrende organer. Prinsippene for bestemmelse av honorarer i selskaper hvor Skien kommune har aksjemajoritet skal gjelde så langt de passer.

Forhøyelse av honorarene skal ikke overstige tilsvarende den prosentvise økningen i folketrygdens grunnbeløp.

4. Prinsipper for virksomheten

4.1 Innledning

Dette kapitlet beskriver hvilke forventinger eier, Skien bystyret, har til alle sine virksomheter. Prinsippene i eierskapsmeldingen er ment å gjelde alle foretak/interkommunal samarbeid og selskap hvor kommunen har eierinteresser, eller er deltaker.

Eiers formål med eierskapet, samt vedtatt eierstrategi, skal være førende for virksomhetens utøvelse av selskapsstyring.

4.2 Virksomheten skal sikre god informasjon til eierne

- Virksomhetene skal utarbeide en selskapsstrategi som beskriver hvordan virksomheten skal oppnå sine mål.

- Styrer/representantskap skal sørge for aktiv rapportering og oppfølging ved å utarbeide en styreinstruks som sikrer god internkontroll og risikostyring, herunder evaluering av egen virksomhet

- Det skal lages en plan for eiermøter.

- Sentrale opplysninger om virksomhetene skal være tilgjengelig på virksomhetenes internettsider. Sentrale dokumenter er virksomhetens juridiske forankring, vedtekter, selskapsavtaler ol.

- Virksomhetene skal praktisere mer-offentlighet så langt det er mulig

4.3 Virksomheten skal sørge for effektiv organisering

Virksomheten skal være dimensjonert på alle nivå til å løse de oppgavene som er vedtektsbestemt skal løses. Lønns- og godtgjøring bør utformes slik at de fremmer verdiskapningen. Hovedprinsippet bør være at virksomhetene følger den kommunale lønnsstrategien.

4.4 Virksomheten skal opptre som en aktiv samfunnsaktør

Skien kommune forventer et anstendig arbeidsliv

- Skien kommunes representanter i besluttsende organer skal fremme «Skiensmodellen» når det gjelder drift og innkjøp av varer og tjenester.

Skien kommune forventer en bærekraftig verdiskaping med klima-, miljø- og naturbevisste mål og drift:

- Virksomhetene skal ha en overordnet plan for bærekraftig verdiskaping

- Virksomhetene skal utarbeide og implementere tydelige mål og strategier og rapporterer på disse

- Valg av risikonivå skal være en integrert del av virksomhetens strategi

Skien kommune forventer en forsvarlig etisk standard

- Det skal utarbeides etiske retningslinjer i virksomhetene hvor fellesskapets midler forvaltes.

4.5 Arbeidsgiverrollen

Selskaper som eies av Skien kommune, og er selvstendige rettssubjekt, skal være tilsluttet en arbeidsgiverorganisasjon, f.eks. KS bedrift. Det gjelder også selskaper der Skien kommune har aksjemajoritet, eller har største eierandel. Det skal foreligge varslingsrutiner i samsvar med arbeidsmiljølovens kapittel 2 A.

5. Roller

5.1 Bystyrets rolle som eier/medeier

Bystyret beslutter etablering av nye virksomheter, og eventuelt tiltredelse/uttredelse av virksomheter.

Bystyret treffer vedtak om selskapsavtale/vedtekter, eventuelt tilslutning eller endring til allerede eksisterende selskapsavtaler/vedtekter.

Bystyret velger representanter til representantskapet i IKS.

Virksomheten som et selvstendig rettssubjekt (AS og IKS), bygger på et prinsipp at eier skal ha en tilbaketrukket rolle, og driften og ledelsen av virksomheten er overlatt til ett styre/representantskap som man har tillit til.

Skien kommunes eierstyring skal skje gjennom eierorganene.

Bystyret sikrer seg informasjon om virksomhetene gjennom representasjon i årlige eiermøter. Bystyret har som mål å vedta eieravtaler med andre eiere av virksomheter av en viss størrelse.

Bystyret kan instruere den som opptrer som eiers representant i eierorganene, det vil si generalforsamling, representantskap, årsmøter.

Bystyret skal forholde seg til styret og styrets leder i eierorganer. Bystyret skal forholde seg til ordfører/styrets leder knyttet til virksomhetens anliggende.

5.2 Valgkomite

Bystyret skal ha en valgkomite som skal foreslå kandidater til styrer og representantskap der selskapene ikke har egen valgkomite. Bystyrets valgkomite skal bestå av 5 bystyreprerentanter. Sammensetningen i valgkomiteen gjenspeiler bystyrets sammensetning. Valgkomiteen skal oppnevnes samtidig med konstituering av bystyret. Disse vil også utpeke kandidater til virksomheter som har egen valgkomite. Valgkomiteen velges for 2 år om gangen. Ordfører skal være leder av valgkomiteen.

I virksomheter det følger av selskapsavtale eller vedtekter at det skal være egen valgkomite, skal det utarbeides egen instruks.

5.3 Ordfører

Ordfører er kommunens rettslige representant, og eierrepresentant i henhold til fullmakt. Ordfører kan delegerer i samsvar med kommunens delegeringsreglementet. Politiske føringene skal gå via ordfører, ikke via den enkelte folkevalgte.

Ordfører innstiller i eierskapsaker overfor bystyret/formannskapet.

Ordfører, eller den ordfører delegerer til, møter som eierrepresentant i generalforsamling, eller representantskap (jfr. delegeringsreglement 3)

Ordfører har fullmakt til å utpeke styremedlemmer der det dreier seg om styrer av kortvarig eller midlertidig karakter. Ordfører skal snarest orientere bystyret om bruk av denne fullmakt.

5.4 Kommunedirektør

Kommunedirektøren skal tilrettelegge for saker til bystyret, nærmere beskrevet under kapittel 6. Kommunedirektøren skal komme med anbefalinger/råd innenfor områder som berører kommunens virksomhetsområder. Det må skilles mellom bestillerrollen, som innebærer kontraktsoppfølging, og tilrettelegger for eierstyring som skjer ved å forberede saker til bystyret.

Når bystyret har vedtatt eierstyring utenfor kommunens administrasjon, følger saksbehandlingen egne regler fastsatt i lov. Kommunedirektøren vil ha en tilretteleggerrolle, jfr. kapittel 6.

Kommunedirektøren og administrasjonen skal i hovedsak ikke sitte i styrer/eierorgan med mindre det er styrer av kortvarig karakter, eller virksomheter av mer operativ eller driftsmessig karakter.

5.5 Styret

Styret står ansvarlig overfor eierorganet, og må ha eiers tillit. Styrer skal sørge for aktiv rapportering og oppfølging av vedtatt eierstrategi. Styret skal vedta styreinstruks, og sørge for god internkontroll og risikostyring. Det er styret som ansetter og vedtar daglig leders lønn som skal være nøktern og følge vanlig lønnsutvikling blant befolkning. Styrets leder kan delegere til daglig leder å besvare spørsmål om virksomheten.

Styret skal gjennomføre styreevaluering i samsvar med **vedlegg 2**, som skal styrebehandles i forbindelse med årsmelding.

Styreverv skal registreres i styrevervregisteret.

5.6 Daglig leder

Daglig leder står ansvarlig overfor styret, og står for den daglige ledelsen av virksomheten. Daglig leder skal følge de retningslinjer og pålegg som gis av styret, og skal sørge for at styret får gode beslutningsgrunnlag. Daglig leder skal stå til disposisjon for å bistå styret med å besvare spørsmål fra eier.

5.7 Kontrollutvalg

Kontrollutvalget har en kontrollfunksjon på vegne av bystyret gjennom eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i samsvar med bestemmelsene i kommunelovens kapittel 23. Eierskapskontroll innebærer å vurdere om eiers representant utøver kommunens eierinteresser i samsvar med lover, politiske vedtak og eierskapsprinsipper. Forvaltningsrevisjon innebærer en systematisk gjennomgang av virksomhetens drift. Kontrollutvalgets plan for kontroll skal vedtas av bystyret. Kontrollutvalget skal avgi rapport til bystyret om gjennomførte kontroller og resultatet av disse.

6. Oppfølging av eierskap

6.1 Forberede eiersaker til politisk behandling.

Kommunen forventer at selskapets styre sørger for å oversende generalforsamlingsdokumenter eller representantskapsdokumenter til kommunene minst seks uker før generalforsamlingen/representantskapsmøte, dersom disse skal politisk behandles.

I forbindelse med fremleggelse av årsmelding og årsregnskap, rapporterer også selskapene på oppfyllelse av den selskapsvise eierstrategien. Kommunedirektøren vurderer rapporteringen i henhold til eierstyringsprinsippene.

Kommunedirektøren skal bistå ordfører og andre i utøvelse av eierstyring, herunder forberede og eventuelt delta på generalforsamling/representantskapsmøter og eiermøter. Der generalforsamling/representantskapsmøte skal avholdes før bystyret, fremlegges saken for formannskapet.

Kommunedirektøren skal veilede og sikre at nødvendige beslutninger fattes av rett organ, og forberede general-/representantskapsdokumenter for bystyret. Normalt må det forventes at dokumentene må være mottatt bystyresekretariatet, eller den som ellers er utpekt av kommunedirektøren til å forberede sakene, 6-seks-uker før forventet behandling i bystyret

Ansvar: Kommunedirektør

6.2 Det skal være løpende kontakt med virksomhetene, og sikre oppdatering av eierstrategier som er offentlig tilgjengelig, samt foreslå justeringer ved behov.

Holde seg løpende orientert. Virksomhetene som Skien kommune har eierinteresser i, skal innrapportere til bystyret, og som kommunedirektøren samler til en årlig orienteringssak til bystyret.

Ansvar: Kommunedirektøren

6.3 Det skal sikres riktig oppfølging av eierskapsmeldingen. Det skal legges til rette for å revidere eierskapsdokumentene hvert fjerde år. Dette skal gjøres i samarbeid med virksomhetene, jfr. kapittel 4.2. Revidering skal gjennomføres senest høsten etter konstituering av nytt bystyre. Revideringen innebærer gjennomgang og eventuelt justering av eierskapsmeldingen, og gjennomgang av virksomhetenes behov for eventuelt justering av eierstrategier

Ansvar: Kommunedirektøren

6.4 Opplæring av kommunalt eierskap

Formålet er å sikre god kunnskap om kommunens eierskapsprinsipper og gjeldende lovverk

Ansvar: Kommunedirektøren

6.5 Innkalling av eiermøter

Eiermøter er et uformelt møte mellom representanter for kommunen som eier, og styret og daglig leder av selskapet. Sammen med ordfører vurderer kommunedirektøren om styreleder og daglig leder skal innkalles til eiermøte for å redegjøre for virksomheten, og dets oppfølging av eierstrategi og kommunens eierskapsprinsipper.

Ansvar: Kommunedirektør i samarbeid med ordfører og virksomhetens ledelse